

KAM-juridiikkaryhmän kokous

6.5.2025, klo 15.00-16.30, SLS

Läsnäolijat

Paikalla: Jonas Lång (pj), Iida-Maija-Koivisto, Veli-Markus Tapio, Soile Manninen, Mikko Kuutti, Virva Salama, Outi Hupaniittu (siht)

Verkossa: Pekka Heikkinen, Mira Juppi, Janne Kuusisto, Juha Henriksson

1. Edellisen kokouksen muistio

Käytiin läpi edellisen kokouksen muistio. Ei huomautuksia.

2. Rights Statements

Käytiin läpi tilanne, liittyen Europeanan tekijänoikeusryhmästä tulleeseen toiveeseen Rights Statements-hallinnoinnista. Europeanan pitää yllä alustaa, mutta hallinnointi pitäisi järjestää nykyistä paremmin. Juha Henriksson ollut yhteydessä Jessica Parland-von Esseniin CSC:ltä, olisiko heillä ja/tai Kansalliskirjastolla mahdollisuus lähteä edustamaan ko. ryhmään.

Toinen kysymys on Rights Statementsien käytön laajentaminen Suomessa – tavoite olisi lisätä niiden käyttöä esim. Finnassa, mutta ne tunnetaan vielä huonosti, eikä käyttö ole ongelmaton. Olisi analysoitava, miten kansainväliset Rights Statementit toimii Suomessa ja olisiko niihin täydennystarpeita. Lisäksi tulee huomioida, että jos out-of-commerce-käyttö aukeaa, sen mahdollistama jatkokäyttö on hyvin rajattua. Tarvittaisiin KAM-juridiikan alaryhmä laatimaan ohjetta/suositusta suomalaisille kulttuuriperintöorganisaatioille siitä, miten käyttöoikeuksia olisi hyvä ilmaista verkossa. Kuka ehdisi vetämään ryhmää? Ei perusteta ryhmää vielä nyt, mutta palataan asiaan seuraavassa kokouksessa.

3. Etiikkaryhmän päivitys

Etiikkaryhmä on kokoontunut kaksi kertaa. Lisäksi on perustettu toinen työryhmä, jossa mukana Arkistoyhdistys, Tiedon- ja arkistohallinnan ammattiyhdistys, Liikearkistoyhdistys ja Yksityiset keskusarkistot ry, jota vetää Pekka Henttonen. Outi Hupaniittu edustaa KAM-juridiikkaryhmää tässä työryhmässä.

4. Lakiehdotukset

Lausuntopalvelussa on auki lausuntopyyntö julkisuuslain salassapitoperusteiden muuttamisesta, eräpäivä

11.6.2025:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=23c6add4-59b1-4d25-8e8e-73952f379c45>

Kyseessä on erityisesti julkisuuslain 24§:n alakohtiin liittyvä asia, esimerkiksi miten sosiaali- ja terveyshuoltoon liittyvien aineistojen salassapito määritellään. Tällä hetkellä sote-aineistot ovat pysyvästi salaisia, minkä takia esimerkiksi 1700-1800-lukujen aineistot on suljettu pois tutkimuskäytöstä. Samoin julkisuuslain 24 § 32 kohta, joka käsittelee mm. henkilön yksityiselämän piiriä, on kulttuuriperintökäytön kannalta ongelmallinen. Eri organisaatioilla on lausuntoja tekeillä, keskeisenä huomiona aineiston kulttuuriperintöolottuvuus.

Tekoälylausuntoja myös auki, mutta pääosin teknisiä. Hallintoalan virastouudistus on annettu eduskunnalle, samoin arkistointilaki on tulossa lähiaikoina.

5. Out-of-Commerce

Tilannekatsaus. Seuraavaa kokousta esitetty toukokuulle, mutta aikataulu voi olla tiukka. Seuraavaksi työn alla KAM-juridiikkaryhmän kannanottopaperi, jonka pohjan Jonas Lång tekee yhteiseen kommentointiin. Keskusteltiin siitä, mitä paperiin sisällytetään – tavoitteena selkeä kokonaisnäkemys suurista kysymyksistä ja periaatteellisista kysymyksistä. Jonas Lång palaa asiaan viikon 20 alussa.

6. Muut tekijänoikeusasiat

KK ja Kopiosto ovat sopineet aineistojen välittämisestä auktorisoiduille tutkijoille (mukana yliopistoja ja korkeakouluja) vuoteen 2027 saakka. Sopimus mahdollistaa myös tiedonlouhinnan. Kopiosto on ollut yhteydessä ja esittää voimassa olevaan sopimukseen uutta liitettä, joka viittaa uuteen kopiointilupaan, joka koskee vain opetuskäyttöä.

Käytiin keskustelua, siitä millä edellytyksillä sopimuksia on mahdollista avata kesken sopimuskauden – lähtökohtaisesti vain yhteisellä päätöksellä. Keskustelussa nousi esiin tekijänoikeuslain 13b § 2 momentti, jonka mukaan tutkimusorganisaation tai kulttuuriperintölaitoksen laillisesta pääsystä teoksiin ei voi poiketa sopimuksella eikä sitä voi estää teknisin keinoin.

Tähän liittyen keskusteltiin suunnitellusta pääjohtajien yhteislausunnosta ministeriölle. Korostettiin, että tiedonlouhinta kulttuuriperintöorganisaatioissa on yksiselitteisesti sallittua, eikä sitä voi rajoittaa, mitä myös lain eduskuntakäsittelyssä avattiin. Pohdittiin yhteislausunnon osallistujien laajentamista Unifiin ja Areneen. Sovittiin, että Virva Salama tekee pohjapaperin, jota Jonas Lång, Pekka Heikkinen ja Maria Reh binder kommentoivat. Ollaan yhteydessä Unifiin ja Areneen. Kun lausunto on valmis, allekirjoitukset haetaan sähköisesti ja osoitetaan ministerille. Tavoite on saada lausunto ministeriöön ennen juhannusta.

7. Taidemuseoiden yhteinen sopimusmalli

Veli-Markus Tapio kertoi, että taidemuseoille on suunnitteilla yhteinen sopimusmallipohja, jota kukin museo voi tarpeensa mukaan hyödyntää. Taustalla on Kuvaston ja taiteilijoiden välisessä sopimuksessa oleva ehto, ettei taitelija voi sopimuksen ohi voi lisensoida aineistoaan. Yhteishallintolaki kuitenkin edellyttää, että tekijällä on aina oikeus lisensoida ohi ei-kaupalliseen käyttöön, vaikka olisi sopimus. Kuvaston tulkinnan mukaan tämä ei voi koskea museoita, mutta tämä ei ole yhteishallintolain mukaista. Taustalla on mahdollisesti ajatus, että taidekokoelmat vietäisiin verkkokäyttöön keskitetysti lisensoimalla, mutta sellaista ei ole tehty.

Tapio korosti, että jokaisen taidehankinnan kohdalla olisi hyvä sopia verkkovälityksestä suoraan taiteilijan tai perikunnan/tekijänoikeuksien haltijan kanssa. Olisi kuitenkin parempi, jos olisi mallilausekkeet, joita museot voisivat käyttää. Tampereen taidemuseossa on tekeillä pohjasopimus, jota tultaneen hyödyntämään taidemuseoiden yhteisen sopimusmallin laadinnassa.

8. Seuraava kokous

Sovittiin, että seuraava kokous järjestetään 19.8. klo 10-12 SLS:n tiloissa.

9. Muut esille tulevat

Outi Hupaniittu toi terveisiä Digitaalisen kulttuuriperinnön viitearkkitehtuurin ohjausryhmästä. Viitearkkitehtuuri on tulossa lausunnoille, KAM-juridiikkaryhmä mainitaan sidosryhmissä. Hupaniittu mainosti SKS:n webinaari Tunnisteellisten tutkimusaineistojen kerääminen ja arkistointi, joka järjestetään 26.5.2025.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.37.